

אל תרגזו בדרך

(1) ספר בראשית פרק מה

(כד) וישלח את אֶחָיו וילכו ויאמר אֲלֵהֶם אל תִּרְגְּזוּ בְּדֶרֶךְ

(2) רש"י על בראשית פרק מה פסוק כד

(כד) אל תרגזו בדרך - אל תתעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך. ד"א אל תפסיעו פסיעה גסה ותכנסו בחמה לעיר

(1) ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן רכו

מה שֶׁהַרְשָׁעִים עַל - פִּי רַב הֵם מְזַמְּרִים נְגוּנִים שֶׁל יִלְלָה וְעֲצָבוֹת, כִּי הֵם בְּחֵינֵת נִשְׁמַת עֶרֶב רַב, וְאִמָּא דְעֶרֶב רַב הִיא לִילִית שֶׁהִיא מִיִּלְלַת תְּמִיד, וְעַל - פִּי הֵם עוֹשִׂים נְגוּנִים שֶׁל יִלְלָה כַּפֵּ"ל, וּמֵה שֶׁדָּרַךְ בְּנֵי אָדָם לְמִשְׁךְ אֶל נְגוּנִים הֶלְלוּ, כִּי יִנְיָקְתֶם מִבְּחֵינֵת "וְעֵינֵי לֵאָה רְכוּת" (בְּרֵאשִׁית כ"ט), מִבְּחֵינֵת קְלָקוּל הָרְאוֹת, בְּבְחֵינֵת מְאֹרֵת חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שֵׁם א'): "יְהִי מְאֹרֵת" חֶסֶד דָּא לִילִית (תְּקוּנֵי זֵהר תְּקוּנָה מ"ד דף ע"ט), וְעַקֵּר הַנְּגוּן הוּא מִבְּחֵינֵת שֶׁבֵט לֹוִי שֶׁהִיוּ מְנַצְּחִים בְּשִׁיר, שֶׁהֵם מִבְּנֵי לֵאָה, וְאִזּוּ כְּשֶׁנּוֹלַד לֹוִי נֶאֱמַר (שֵׁם כ"ט): "הַפַּעַם יִלְוֶה אִישֵׁי אֱלֹהִים", כִּי עַל - יְדֵי שֶׁנּוֹלַד לֹוִי שֶׁהוּא סֹטְרָא דְנְגוּנָא (זֵהר שְׁמוֹת דף י"ט): עַל - יְדֵי - זֶה בְּחֵינֵת הַהִמְשָׁכָה, שֶׁיִּלְוֶה וְיִמְשָׁךְ אֵלֶיהָ, וְעַל כֵּן נִגְיֵנָה שֶׁהוּא נִשְׁתַּלְשַׁל וְיִוָּרֵד מִשָּׁם, מִבְּחֵינֵת "וְעֵינֵי לֵאָה רְכוּת", וְשֶׁלּוּ כִּחַ לְמִשְׁךְ, בְּבְחֵינֵת "הַפַּעַם יִלְוֶה" כַּפֵּ"ל, וְכִשְׁמִזְמְרִים אֵלּוּ הַנְּגוּנִים הַנִּלְכָּד בְּשִׁבְתָּ, עַל - יְדֵי - זֶה מְעַלִּין אוֹתָם, כִּי בְּשִׁבְתָּ נִשְׁלַם הָאוֹר בְּבְחֵינֵת מֵה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (בְּרֵאשִׁית מ"ג): 'פְּסִיעָה גְּסָה נוֹטְלַת מְאֹר עֵינָיו וְכֹחַ וּמִהֲדַרְרָא לֵה בְּקִדּוּשָׁא דְבֵי שְׁמִשָּׁא'. נִמְצָא שֶׁבְּשִׁבְתָּ הָאוֹר בְּשִׁבְתָּ, בְּבְחֵינֵת: "פּוֹסְעִים בּוֹ פְּסִיעָה קְטַנָּה", וְאִזּוּ מְעַלִּין הַנְּגוּנִים הַנִּלְכָּד לְשִׁנְיָקְתֶם מִקְלָקוּל הָרְאוֹת כַּפֵּ"ל, עַל - יְדֵי שִׁבְתָּ שֶׁהוּא בְּחֵינֵת תְּקוּנָה הָרְאוֹת בְּשִׁבְתָּ כַּפֵּ"ל:

(4) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מג/ב

ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם מאי תקנתיה להדריה בקדושה דבי שמשי ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב מלא כל הארץ כבודו:

עין איה שם

ואל יפסיע פסיעה גסה, דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ומאי תקנתיה להדר לי' בקידושא דבי שמשי.

פעולות הגוף ותנועותיו מורים על תארי הנפש וכוחותיה, וכן הם מטביעים פעולתם על הנפש. והנה משתנות דעות בנ"א ע"ד העמל באמצעיים המגיעים אל כל תכלית. האדם הבלתי שלם בשכלו ומדותיו ולא קנה דעת את ד' על מדה נכונה בנפשו, יהי' בנפשו רב המרחק בין התכלית להאמצעיים, עד שאם ישא נפשו לאיזה תכלית תהי' כל מערכת האמצעיים עליו למשא כבד, ותקצר נפשו מסבלם, וימהר בהם בחפזון נמרץ ונפשו לא תדע שלו. כי אם הומה הוא אל קיבוץ ההון, הנה ישים תכליתו בקיבוץ איזה סכום שמתאוה, יאבה לחתור בכל עז להגיע אל תכליתו, והעסק באמצעיים יהי' לו לדבר שבא לו שלא ברצונו. ממצב נפשי כזה בא גם בתנועות הגוף פסיעה גסה, שנפשו המורגלת לבלתי מצא חפץ בעסק האמצעיים, מורגלת היא ג"כ לצייר כל מטרה בסגנון כזה בערכם של האמצעיים, ע"כ ייגע את עצמו להפסיעה פסיעה גסה כדי להסיר מעליו עסק האמצעיים. אמנם האיש השלם, שיודע אמיתת מציאותו באשר הוא

אדם מצטרך אל המון פעולות, יכיר בכולם תכלית נשגבה, והוא העסק בהבאה את עצמו אל שלימות נפשי וכל מין שלימות. כי העסק והעבודה שהוא פועל על מהלך השלימות ראוי שיהי' חביב ורצוי אל האדם מצד עצמו, ע"כ הוא מוצא תמיד מנוחה בכל פעולותיו, וע"ז נאמר בכל דרכיך דעהו, ומזה בא מעמד תנועת הגוף ג"כ במנוחה, שאינו מפסיע פסיעה גסה. ע"כ הפסיעה הגסה היא גנאי לת"ח, אם שאינה כדאי להיות גנאי לע"ה, שבאמת לפי השקיעה הבהמית שאפשר להמצא בחק ע"ה, היא הגנה נאותה מה שעכ"פ מרגיש הוא בפנימיות נפשו שהתקשרו אל התשוקות הבהמיות מצד עצמם אין זה מטרה אנושית, ולהגיע למדרגה הגבוהה שתתישב נפשו בעסק האמצעיים מצד שהוא צועד אל התכלית זאת אינה ביכולתו. ע"כ העדר המנוחה בעסק האמצעיים, שמזה בא מעמד נפשי המביא ג"כ לידי פסיעה גסה, אינו גנאי לו כפי מדת השכלתו. אמנם הדעה הברורה שהשגת אמתת התכלית היא מנועה מחק האדם וציורו, ע"כ זאת היא שלימותו, חבת הקודש של העבודה המביאתו להשתלם יותר. ע"כ כל עבודה, תהי' קרובה או רחוקה, היא חביבה לו בנעימה קדושה. אמנם הסובר כי רק לתכלית המשוער לו בבאו ישיג מנוחתו, הוא טועה במהות התכלית שהוא חושב שהוא הדבר שמצייר הוא בדמיונו מצד היותו רחוק ממנו, ולא יבין שבבאו אליו יושקף לו עוד חוג גדול של תכלית יותר נשגבה, עד שיחכם להשכיל כי אמתת התכלית הראויה שימצא ממנה עונג ומנוחה היא העבודה וההשתלמות.